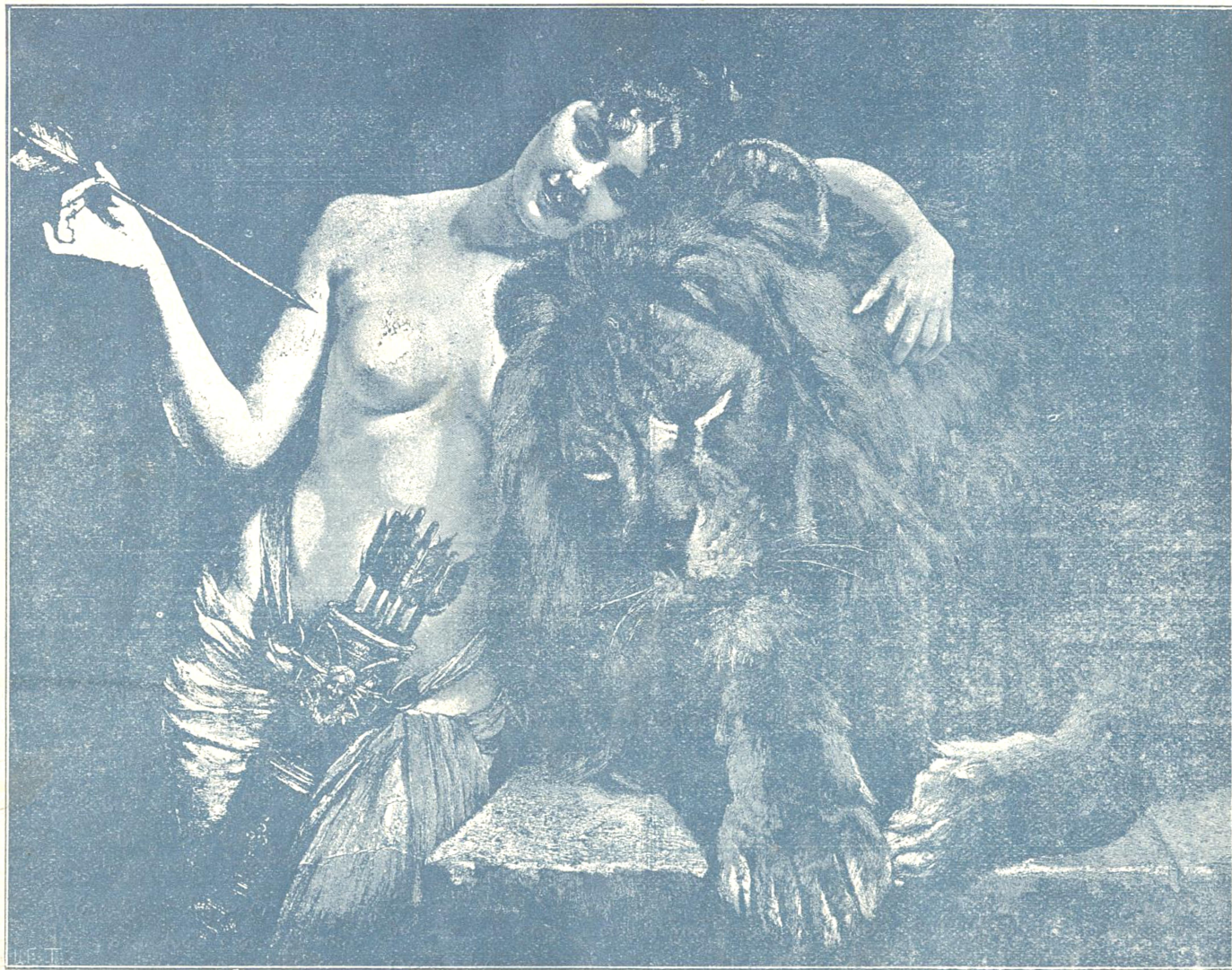

იუძოზისტულ-ზოჭულიაზული აღმანახი.

ფოსტის ადრესი: Тифლისь, Тип. „Сорапач“
Ал. Мумладзе.

ძალა და სიყვარული. სურათი გზაზე და—კურტკანისა.

რედაქციისათვის

სხვა და სხვა ხელის შემშლელ პირობების გამო დღევანდელ ნამუშაოში არ არის ჩართული რამდენიმე სურათი. მომავალში რედაქცია ეცდება შეაგროოს ეფექტურობა ნაკლები.

„ღამნანსი“ „ქოქწინებს“ გავიყავი მსოფლიო
 ორი ნომერი, — მესამე კვირისათვის გავიყავი
 ჟურნალი „გუმბავი“ იმავე მრგობრით,
 რგობრივ „ოქწინების“ პირველი ორი ნომერი.

მიიღება ხელის მოწერა „გუშაგზე“. 1 ივნისიდან წლის დამლევამდე უზრუნალი ეღირება მხოლოდ სამი მანეთი.

დრეკისა ზღრესა: Тифлисъ, Типо-
графія „Сорапанъ“ для журнала „Гу-
шаги“.

ტფილისი, 17 მაისი

არა ერთი და ორი ჟურნალ გაზეთი გამოსულა ქართულ ენაზე, მაგრამ არც ერთი მათგანი არ შეხება ძირიანათ იმ მწვავე საკითხს, რომელიც დღეს თვალსაჩინოთ გამოსჭევვის კაცობრიობის ისტორიაში და მით ჩირქსა სცხებს პატიოსან მანდილოსანთა წრეს. თუმცა აქაიქ კანტი-კუნტათ დაწერილა რამდენიმე შემთხვევა ან მოთხრობა პროსტიტუციის და მის წარმომშობ მიზეზების გამო, მაგრამ ეს მხოლოდ წვეთია ზღვაში; იმ ზღვაში, რომელიც იყურყუქელაფებს ათასობით ახალგაზდა ქალებს და ბავშვებს და გარყვნილების მორევში აგდებს. დიახ,

ეს ასეც უნდა იყოს, რადგანაც დღეს ყველაფერი კაპიტალს აქვს დამოწმებული და, რაღა საკვირველია, რომ იმავე კაპიტალის წყალობით უმწეოთ და ულუკმაპუროთ დარჩა მიღმა ქალიშვილმა თავისი სხეულიც გამოიტანოს ბაზარზე და ამ სამარცხვინო ვაჭრობით დღიური საზრდო იშოვოს! მით უმეტეს დღეს, როდესაც ულმობელმა უმუშევრობამ მაგრათ ჩასჭიდა თავისი ბრჭყალები ტვირთშიმძიმეთა და მაშვრალთ, როდესაც ათასგვარ ბევარ-გადასახადებისაგან ქანც გამოღეული გლეხი იძულებული ხდება, რომ თავისი ასაკში მოსული ღვიძლი შვილი გაყიდოს, რომ დანარჩენ წვილ-შვილს ლუკმა გაუჩინოს დროებით მაინც, როდესაც უმუშევართა მთელრიცხოვნობა უსახსროთ არის დარჩენილი და არაიდან

არ გამოელის ხსნას, — ფეხს იკიდებს სხეულით ვაჭრობა და დაბა ქალაქები საესე ცხოვრების მიერ გარიყულ ქალეებით. არასოდეს არ ყოფილა ჩვენს ქვეყანაში იმგვარი განხრწნილი და პატროსნების დამამცირებელი ატმოსფერა, როგორიც დღეს არის გამეფებული. არასოდეს არ მოსცხებია ჩვენს ქვეყანას სმარცხინო ლაქი და დღეს კი ეს ჩვეულებრივ მოვლენათ არის ქცეული.

რამდენია დღეს იმისი მაგალითი, რომ დედა იძულებული გამხდარიყოს თავისი ქალის პატროსნება ფულზე გაყიდნა, რადგანაც არსაიდგან ხსნა არ ქონდა და წვრილშვილი „პურსა“ თხოულობდა. რამდენი ახალგაზდა ქალიშვილი გაურყვნია აწ არსებულ სკოლის რეჟიმს, როდესაც მეექვსე ან მეშვიდე სკოლის მოწაფე სწავლის ფულის შეუტანლობის გამო, ქუჩაში გამოუგდიათ და ესეც იძულებული გამხდარა იმ იმედით, რომ ეგება ნახევარ წლის შესატანი მაინც ეშოვნა, თავისი სხეული მიყიდნა ვინმე გათახსირებულ უპიროვნო არსებისათვის და სხვა...

მაგრამ აქ მარტო კაპიტალი როდია დამნაშავე, კაპიტალთან ერთათ დამნაშავეა მისი პირშმო შვილი — რეაქცია, რომელმაც ამ უკანასკნელ წლებში ბევრი ნაძირალა და ცხოვრების გარყვნილი შვილი წარმოშობა. ეს ნაძირალები არ ერიდებიან ტკბილიენით და ოქროს მთების დაპირებით მოხიბლონ ახალგაზდა ქალიშვილი და ბოლოს ბედის ანაბრათ დასტოვონ. შეხედეთ რა ხდება თფილისის ქუჩებში: ათასობით დაძრწიან ბედის ანაბრათ დატოვებული ქალიშვილები და გამვლელ გამოვლელთ მოსვენებას არ აძლევენ, რომ ეგება ცოტა რამ მაინც იშოვონ, რომ ამითიგული მოიგონ იმ ნაძირალა ვაჟბატონისა, რომელიც მის სხეულს დაპატრონებია და უნამუსოთ ქუჩაში აგდებს — და რომ ქალი ცემატყუპას გადარჩეს და თავის ბატონპატრონს „ნავაჭრი“ მიუტანოს, — ურცხვათ აყენებს გამვლელ ახალგაზრდა კაცებს და ათასგვარ პრანქვა გრეხით თავს აწონებს. მერე ვინ არიან ეს ვაჟბატონები? უმეტესათ „წესრიგის“ დამცველნი, რომელთაც ქალის სვე-ბედი ხელში უჭირავთ და თუ ქალი არ დამორჩილდა მათ ნებას — „ყვირთელი ბილეთი“, საროსკიპო, დატუსაღება და ეტაპი მზათ არის, რადგანაც ქალი არსად ადგილზედ არ არის და ერთი კალმის მოსმა — „Проживать безъ определенныхъ занятій“ ისედაც ცხოვრების მიერ აბუჩათ აგდებულ ქალს უარეს ტანჯვას უშზადებს.

ამავე ნომერში მოთავსებული ნამდვილი ამბავი „ქალით მოვაჭრე“ — ნამდვილათ არკვევს წესრიგის დამცველთა რაზმის ფიზიონომიას და, რალა საკვირველია, რომ აქვე მოყვანილ „როსკიპის წერილში“ ნახმარი სიტყვები: „ჩვენთვის (ქალებისათვის) არც პოლიცია, არც ხაზინები და არც მამაკაცები არ ზრუნავენ“ — სინამდვილეა.

თუმცა ბევრგვარი დაბრკოლება შეგვხვდება წინ, თუმცა ბევრი ხელის შემშლელი მიზეზები გადაეღობება ჩვენ მიერ დასახულ მიზნის განხორციელებას, მაგრამ ჩვენ მაინც არ ვუღალატებთ ჩვენ მიერ ერთხელ არჩეულ გზას; შეძლებისა დაგვარათ ვეცდებით ნათელი მოვფინოთ ყველა იმ საზიზღარ მოვლენას, რომელიც თავს იჩენს საზოგადოებაში გარყვნილების სახით და არაფრის წინ არ დავიხევთ, რომ საესეებით გამოგვარკვიოთ იმ ნაძირალა ვაჟბატონის ფიზიონომია, ვინც ხელს კრავს ახალგაზდა ქალს და გარყვნილების მორევში ჩააყურყუმელავენს.

ზოგიერთი გულუბრყვილო ადამიანი, როგორიც ბრძანდება „დროების“ პუბლიცისტი ბ. არნავონელი,*) და რომელსაც ეკუთვნის დროების № 103-ში მოთავსებული სტატია „ცოტა რამ მწერლობაზე“, შეიძლება ექვის თვლით შეხედეს ჩვენ მიერ განზრახულ საქმეს, მაგრამ სალი გონება და აზრი მოითხოვს, რომ ამგვარ საქმეში, არამც თუ არ უნდა შეუშალოს ხელი, არამედ მთელი თავისი ძალღონით ეცადოს, რითაც და როგორც კი შეეძლება, დაეხმაროს ამ წმიდა აზრის განხორციელებას. რაც შეიძლება მეტი სინათლე შეიტანოს ახალ დაარსებულ საზოგადოების სფერაში. გამოამხეუროს და გამოაშკარავოს ყოველივე ის სისაძაღლე, რაც ხელს შეუშლის „კაცისა სულის მალღობას“. განასვეტაკოს და გააფაქიზოს ცხოვრების ყველა საფეხურები და სხვა...

მე დარწმუნებული ვარ, რომ ბ. არნავონელს შეხვედროდა ის სცენა, რომლის მოწამეც გავხდი მე 13 მაისს, როდესაც, ერთ ერთ სასტუმროში ვილაც გათახსირებულმა ვაჟბატონმა წესიერების დამცველათ ნამყოფმა აზნაურმა ზა — ია კო — შვილმა ითამაშა, როცა ვილაცა ახალგაზდა ქალიშვილი ბ — ე კ — ძე; (რომელიც გიმნაზიიდან დაუთხოვნიათ უსახ-

სრობისა გამო), მოტყეილებით ამოიყვანა და რევოლვერით ემუქრებოდა. უკეთუ ქალი არ დანებდებოდა, — პირველი აიღებდა ქვას და პირველივე ესროდა მას, და არა ჩვენ დაგვიწყებდა კამათს. მით უმეტეს, რომ თვალცრემლიანი ახალგაზრდა ქალიშვილი სასტუმროში დააგლო და, რადგანაც არც ნომრის ფული მოეძებნებოდა, მოსამსახურეს ქალაღდის ფარატინაზე შემდეგი შინაარსის ბარათი დაუწერა: „Красовъ Петръ въ Тип. губер. прав. Кн. Патровъ — 1 руб. 40 коп.“...

ნეტა ვიცოდეს რას დაარქმევს ამას ბ. არნავონელი და ან როგორ უყურებს ამგვარ მოვლენას?!

მაგრამ „არნავონელისა“ არ იყოს „ვნახოთ“. იქნება ჩვენც გაგვიღიმოს ბედმა და ჩვენ მიზანს როგორმე მივაღწიოთ. აქ საჭიროა არა კინკლაობა, არა პირადობა და ინტრიგობა, არამედ შეერთებული შრომა, შეერთებული მოქმედება და ხელი-ხელ ჩართული მუშაობა. აი, სწორედ, მაშინ აღორძინდება ის საზოგადოება, რომელიც დასახულია ცხოვრებაში გასატარებლათ და, თუ კი ყველა ჩვენთაგანი ცალკ-ცალკე ვიმოქმედებთ და ხელის შეწყობის მაგიერ ერთმანეთს ხელს შეუშლით, — არც არაფერი გაკეთდება; და რაც უნდა სიმპატიური და საპატივსაცემო იყოს ის აზრი და ის მიზანი, რომელიც დევბადება ამა თუ იმ პირს, თუ გინდ წრეს, სათავეში ჩაიხრჩევა და საუკუნოთ განუტევეს სულს.

ამიტომაც მოუწოდებთ ყველა იმ პირთ, რომელთაც მართლა და უღვივისთ პატროსნების ნაპერწკალი, რომელთაც არ ჩაქრობიათ და არ განელეზიათ წმიდა და ქეშმარიტი იდეური გრძნობები, — რომელთა გულსაც სწვდება იმ საცოდავ ქალთა სასოწარკვეთილების ხმა, რომელნიც სიბინძურის მორვეიდან ხსნაზე გვემუდარებიან; რომელნიც ჯერ არ ჩამოქვეითებულან იმ უწმაწურ საფეხურამდე, რომელზედაც გათახსირებული „ხაში“ — მერაბოვი და ზა — ია კო — შვილი დგანან, დაგვეხმარონ ამ წმიდა საქმეში, გაუწოდონ ხელი ტვირთ მძიმეთა და მაშვრალთ, დაიხსნან ახალგაზდა და სიკაბუკით საესე ყრმანი იმ განსაცდელისაგან, რომელსაც დღევანდელი წესწყობილება და კაპიტალისტური ხანა და რეჟიმი უშზადებენ. შეერთდენ ერთათ და საერთო ძალით ეკვეთენ გარყვნილების ბჭეთ შესამუსრათ, დაამზონ პირქვე გარყვნილების ტაძარი და მის ადგილს აღმოაცენონ ტაძარი სიწმიდისა, სიფაქიზისა, პატროსნებისა და ნორჩ სიცოცხლეთა ხსნისა.

*) მის წერილს არსებითათ არ ვებუნი, რადგანაც ამას მომავალი დაზნაზნებს და არც მის ინსუანაციებს და უკბილო დაცინვას ვაქცევთ ყურადღებას).

ამაში საჭიროა უფრო დარბაისელნი მანდილოსანნი, რომელნიც თავიანთი დახმარებით ზნეობრივად თუ მორალურად, ხელს შეუწყობენ ახლად დაარსებულ საზოგადოების ზრდა განვითარებას და სასურველ დონეზე დააყენებენ.

შეიძლება გვითხრან, რომ ესაა არსებობს „კავკასიის ქალთა საზოგადოება“, და ის ეცდება ყველა ამასო, ჩვენ სიხარულით ვეგებებით ამ საზოგადოებას და ვუსურვებთ აღორძინებას, მაგრამ რას დაუშლის, თუ აქვე, — მისავე გვერდით, აღმოცენდება უფრო მდებარე და უფრო ვრცელი პროგრამით საზოგადოება, რომელიც მასთან ერთად იმოქმედებს და უფრო მეტ დემოკრატიულ ნაწილს შემოიკრებს თავის გარშემო.

მან.

პ. ს. განზრახულ საზოგადოების წესდების პირი წარდგენილია ნოტარიუს მღებროვთან ჯერ კიდევ შარშან — 1908 წ. სექტემბრის თვეში, მაგრამ, რადგანაც სხვა და სხვა მიზეზები გვედობებოდა წინ, — ვერ მოუყარეთ თავი საზოგადოების უფრო მოწინავე ნაწილს — ნამეტნავად მანდილოსნებს, ჯერაც ისევ იქ არის და ამ კვირაში წარედგინება ბ. გუბერნატორს დასამტკიცებლად, რადგანაც უფლება არა გვაქვს დაუმტკიცებლად წესდების პირი ჟურნალში. დაგებდეთ, მსურველთ შეუძლიათ ნახონ ნაძდვილი პირი ნოტარიუს მღებროვთან და ხელიც მოაწერონ, ხოლო მისი პირი „სორაპნის“ სტამბაში დილის 10 საათიდან ნაშუადღევს 2 საათამდე. — რედაქციის ერთ ერთ წევრთან.

მ.

ს მ ნ ე ტ ი.

ჩემ თავგანწირვის ზარეკლსა ნაბაჟს უცქერდენ სხვანი გაკვირვებითა; შენც გზაში შემხვდი და გამაჯგუებულს მომხმარ თვალი, სავსე ვნებითა.

ღადი ცხრელების ზარმზო ბაკეთვან — „შემოვარდო“, — უფრო შემომესმა: — მოგხვდეს ჭაბუკს და ქაღალდ გულში დამწყვდიან ცეცხლით გამკრა ტალღებსა.

ვაჭმე! მოგტყუებო... რათ შემოგწირე მთლიანად გული, ზარეკლი კაცნა? — შენ ცხრელების ზღვაში გულში ჩაგვარა, მე კი ტალღებში შორს გადამტყუარნა!..

ბაბ — ი

საუბარი ქორწინებაზე.

გ ა ჯ რ ი თ .

დღევანდელ საზოგადოებაში დაბადებულია კითხვა რა: არის ქორწინება, რა იყო ის წინეთ და რა შედეგი უნდა მოუტანოს მომავალს მან? ასეთი კითხვა დღეს უფრო აინტერესებს დაბალ ხალხს — მშრომელ კლასს, რომელიც დაზარალებულია კაპიტალის წყალობით ყოველ ფენის ნაბიჯზე. ქორწინებაზე საუბარი ეს ერთადერთი პირველ საკითხთაგანია დღევანდელ საზოგადოებაში: ის მარტო მის დახვედრულ ძველი ფორმების შეცვლას კი არ თხოულობს, არამედ საჭიროა, როგორც ეკანომიურად, ისე პოლიტიკურ უფლებებით, გათანასწოროდეს დედაკაცი მამაკაცთან, რომ უფრო სასარგებლო ნაყოფი გამოიღოს მომავლისათვის. როდესაც ერთნაირ უფლებებით იქნებიან ქალი და კაცი აღჭურვილი, როდესაც ქალს უფლება მიეცემა თავისი ეკანომიური საკითხი უფლებრივად დაუპირდაპიროს მამაკაცის საკითხს, მაშინ აღვიღათ და თამაშად შეგვიძლია ვსთქვათ, რომ კაცობრიობას შეუძლია დაჩქარებით მიაღწიოს იმ იდეალს, რომელიც შეაკავშირებს ყველა მშრომელ ხალხს. რომ უფრო ნათლად დავასურათოთ, თუ რა უფრო ესაქიროება დღევანდელ საზოგადოებას, ჩვენ დავესვამთ კითხვა: პა სუხს.

კითხვა: თქვენ დარწმუნებული ხართ და საჭიროთაც მიგაჩნიათ, რომ შეიცვალოს ფორმა ქორწინებისა?

პასუხი: დიახ! მე დარწმუნებული ვარ და აუცილებლათაც მიმაჩნია, აწ არსებულ ქორწინების ფორმის შეცვლა იმით, რომ, რაკი ყველა მისწრაფის მომავალის გაუმჯობესობისაკენ და აწმყოს წყევლა კრულია იხსენიებს, იმ შემთხვევაში რისთვის არ უნდა ვყოთ უარი დღევანდელ ქორწინებაზე, რომელსაც ვაჭრული ხასიათი აქვს ხალხში; განა ის კი წარსულს არ ეკუთვნის?

კითხვა: ძალიან კარგი, მაგრამ რა შედეგი მოყვება დღევანდელი ქორწინების გაუქმებას?

პასუხი: ყოველი ოსტატ, როდესაც ძველ შენობას ანგრევს იმ მიზნით, რომ ახალი ააგოს, ცდილობს, რომ ძველ ნანგრევებზე მაგარი და მკვიდრი კედლები აიყვანოს, და ჩვენც, თუკი მომხრე ვართ ძველი ქორწინების დარღვევის რომლითაც შებოჭილია ადამიანები და ერთნაირი უფლებებით არ შეუძლიათ სარგებლობა კაცსა და ქალს, როდესაც ქარი ბატონობს ცოლზე და უსულო მანქანასავით უნდა შეასრულებიოს ის, რასაც უზრძა-

ნებს მას, — უნდა ვეცადნეთ, რომ აწ არსებულ ქორწინებას გამოეცალოს ნიჟარადი და მის ადგილას შემოვლდეს იქნას ახალი — თავისუფალი ქორწინება, რომლითაც ქალს და კაცს შეძლება მიეცემა დაუახლოვდნ ერთმანეთს და თავიდან აიცილიონ ყველა ის პირობები, რომელიც დაღუპვის გზაზე აყენებს საზოგადოებას.

კითხვა: კარგი, მაგრამ, ნუ თუ სულ ერთი არ არის-ეს ფორმა იქნება თუ სხვა? ჩემის აზრით, — ძველი ფორმა აჯობებს სხვა რომელიმე ახლად შემოვლულ ქორწინების ფორმას.

პასუხი: სცდებით, მეგობარო, როდესაც ამბობთ ძველი სჯოზს ახალსო! თქვენ მგონი დამეთანხმებით, რომ დღევანდელ ქორწინებას ვაჭრული ხასიათი აქვს; ქალის პატრონი და ვაჟისა ჩაჩობას ეწევიან ურთ-ერთ შორის, ესენი მხოლოდ გარეგან მიზიდულებით აკავშირებენ ვაჟსა და ქალსა და მათ მომავალ ცხოვრებაზე კი არას ფიქრობენ.

კითხვა: შემცდარი აზრია, როდესაც ამბობთ, რომ მშობლები თავის შვილებისათვის არ ზრუნავენ და მათ მომავალ ცხოვრებაზე არასა ფიქრობენო.

პასუხი: არა, მეგობარო! მე რაზედაც გელაპარაკეთ, თქვენ, მგონი, ვერ გაიგეთ მე ის კი არ მითქვამს, რომ მშობლებს თავის შვილებისათვის ცუდი რამ სურდეთ; მე მხოლოდ ამითი მინდოდა მეთქვა, რომ დღევანდელი ქორწინება არ ხდება სიყვარულით, ის ნაძალადევი ქალ ვაჟისათვის, რადგან მათი შეუღლების დროს ადგილი აქვს არა ადამიანურ წმინდა სიყვარულს, არამედ ფულსა და გარეგნულ შეხედულობას, რომელიც დროებით აკავშირებს მათ. და რა თქმა უნდა ყველა ეს ხდება მშობლების წყალობით, რადგან ქალის გათხოვება დამოკიდებულია მშობლების სურვილზე. **კითხვა:** მაშ აზიხსენით რას ეძახით თქვენ თავისუფალ სიყვარულს?

პასუხი: თავისუფალ სიყვარულს ჩვენ იმას კი არ ვუწოდებთ, რომელიც გარყვნილების მორევში აყურყუმალებს ადამიანს, არამედ იმას, რაც წმინდა იდეალად გამოიხატება. მაგ. ქალსა და ვაჟს შეუყვარდათ ერთმანეთი, ისინი ისე დაუახლოვდნ ერთმანეთს, რომ სიტყვა მისცნ და სულითა და გულით მონდომებული არიან ერთად იცხოვრონ, მათის აზრით ვერც ვერავინ შესძლებს მათ დაცილებას, მაგრამ ამ დროს ებადება ქალს აზრი და თვალწინ მწვავე საკითხი უდგება: როგორ მოვიქცე მშობლებმა, რომ ვარი მითხრან? მაგრამ ამასთანავე იმედოცა აქვს, არა არ მეუყვიან

ვარს! მარა, ბოლოს აღმოჩნდა, რომ მშობლებმა არ მოიწონეს ქალის ამორჩეული, ისინი მას სხვაზე უთითებენ, და მოითხოვენ მისგან მორჩილებას და თანხმობას, და აი, „ძალა აღმართა ხნავს“ ქალი იძულებული ხდება დაემორჩილოს მშობლების სურვილს და ყველა ეს ნუ თუ სამართლიანია? ქალს შეუძლია თავის თავის მოვლა ისე როგორც მას სურს და ამავე დროს კი მშობლები ზრუნავენ ქალის მომავალ ბედნიერებაზე ქალის დაუცეობაზე; იმას ყიდია როგორც უენო საქონელს, მას ნებას არ აძლევენ თავისუფლად ილაპარაკოს, გამოსთქვას თავისი აზრი. აი, აქედან წარმოსდგება ის ხშირი მოვლენა როდესაც ქალი გარყვნილების მორევში ეფლობა და კაცობრიობას ჩირქსა სცხებს.

ი. გ.—ელი.

(შემდეგი აქნება)

ქალთა საკითხი

(მოლ ლაფარგისა)

(თარგმანი)

I

ბურჟუა დარწმუნებული იყო და დღესაც დარწმუნებულია, რომ დედაკაცის დანიშნულებას შეადგენს სახლში ჯდომა, მეოჯახობა, ქმრის მოვლა და ბავშვების შობა—ძუძუსწოება. ჯერ ისევ ქსენოფონტმა, —რომელიც სცხოვრობდა იმდროს, როდესაც ბურჟუაზია ის ის იყო ისახებოდა და აღორძინების ფორმებს ღებულობდა ანტიკურ საზოგადოებაში, —ხაზგასმით დაასურათა დედაკაცის იდეალი.

თუ ეს იდეალი რამდენიმე საუკუნის განმავლობაში კეთილგონიერათ ჩაითვლებოდა, რადგანაც ის შეესაბამებოდა მაშინდელ გაღაღებულ ეკონომიურ პირობებს, მითუმეტეს დღეს, ამგვარ ხელსაყრელ პირობების მოსპობით, უნდა მიეწეროს უბრალო იდეოლოგიურ წარსულს. მხოლოდ იმ პირობებში ხდება აუცილებელი დედაკაცის მეოჯახობასთან შეკავშირება, უკეთესად მრავალ-რიცხვოვანი ფუნქციები, რომელსაც ის ასრულებს ოჯახში, მთელ მის ენერგიას ნთქავს; მაგრამ უფრო უმთავრესი ის არის, რომ უფრო აუტანელი შრომის ფუნქციები, როგორც მაგალითად: მატყლისა და კანაფის დართვა-ქსოვა, ტანისამოსის ქრა-კერვა, დარეცხვა, პურის ცხობა და სხვა. ყველა ეს დღეს დღეობით კაპიტალისტურ მრეწველობით სრულდება, ამგვარათ მეოჯახობასთან შეკავშირება კიდევ იმით

შეიძლება აიხსნას, თუ მამაკაცის ქონება-შემოსავალი უზრუნველ ჰყოფს ოჯახის ნივთიერ მოთხოვნილებათა დაკმაყოფილებას. არსებულ ხანაში შეძლებულ ბურჟუაზიულ ოჯახში ქორწინება წარმოადგენს პიროვნებათა შეერთებას იმდენათვე, რამდენათაც ეს შეუძლიან კაპიტალის ერთათ შეერთებას ხშირათ სასძლოს მზითვეი კიდევაც აღემატება საქმროს ქონებას¹⁾ წვრილ-ბურჟუაზიულ.

¹⁾ დედაკაცს ისტორიაში გადამწყვეტ როლს თამაშობდა მზითვეი პატარახალურ პეროდს და აწყში ქმარი ყიდულობდა თავისთვის ცოლს და თუ რაიმე მიზეზებისა გამო ქმარი ეყრევა ცოლს და ქალი მამს ოჯახს უბრუნდება, ქალს მამა მოვალეა დაბრუნდეს ის ჯამი, რომელიც მას მიღებული აქვს სასყიდლის სახით, ეს გამოწვევით ქალის კუთვნილებათ რჩება და ამგვარად მისი მზითვეი ერთი ორთა მატყლობს მშობლების ხელში. მისთხოვდება თუ არა მზითვეიან ქალი ქმარს, მაშინ ის მონათ აღარ რჩება, რომლის დათხოვნა, გაყიდვა და ან მოკვლა შესაძლებელი იყო. რომში ან ათინაში, თუ ქმარი სარგებლობდა ცოლის მზითვეით თავის ქონების გირავნობის საშუალებით, გათიშვის შემდეგ უპირატესობა უნდა მისცემდა ცოლს და უნდა ცოლსთვის დაებრუნებია მზითვეი უწინარეს სხვა ვალდებულება. არ შეიძლება სარგებლობა იმ სიმდიდრით, რომელიც ცოლს ქმრის სახლში შემოაქვს—მხოლოდ ერთი ნაწილი, ევრიპიდიდამ, —ეს სიმდიდრე მხოლოდ გათიშვას აბრკოლებს კომიკური ავტორები დასცინიან ქმრებს, რომელნიც ცოლის მზითვის წყალობით მათ გაკარგულებაში ცვივებიან. პლატონს მოთხოვნიან ერთი პირი ცოლზე რომივან ქმარს ეუბნება: რაკი შენ მიიღე ცოლის მოტანელი ფული, მაშასადამე, შენ ბაჰყადე შენი უფლება. მარცალი თავის ბოროტი ენით ამბობს, რომ რომელიც მდიდარ კაცების მანდილოსნებმა (მატრონი) იქამდე მიადწიეს, რომ თავიანთ ქმრებს არ ანდობდენ მზითვის ბამგებობას, —ი ინი ანდობდენ მამს ბანსაკუთრებულ ზედამხედველებს, რომელნიც ხანდახან ამ მოვალეობასთან ერთად სხვა ფუნქციაც ასრულებდენ, ცოლს ქმრულ ერთგულების დარღვევას ცოლის მხრივ თან სდევდა გათიშვის უფლება და მზითვის დაბრუნება, მაგრამ ქმარი მზათ იყო თვალი აერიდებინა ცოლის ამგვარ საქციელისთვის რომ მზითვეი თვითონ დარჩენოდა; რომის და ათინისკანონი კიცხავდა ამ გვარ ცოლებს, რომ ამით ბაქსენებიათ მათთვის ქმრის ერთგულება. ჩინეთში ამ გვარ შემთხვევაში ქალებს ფეხის ქუსლებზე ღერწმის მგზავსი წვეკლის (ბამგუკოვია პეტოი) ცემით სჯიან. რადგან რომაელს არ შესწევდა ძალა თავის მოღალატე ცოლს გაჰყრდა, კანონმა ქმარს თავის ღირსების ასამაღლებლათ ნება მისცა. უკეთესად განაცხადებდა ცოლისაგან ღალატს, მზითვის ერთი ნაწილი დაეკავებია: ამისაგან წარმოდგა ის, რომ ზოგიერთი კაცი დარწმუნებული, რომ ცოლი უღალატებდა, —ქორწინდებოდა, მაგრამ რომაელმა ქალებმა ამ კანონს გზა აუხვეცეს და, რადგანაც როსკიებზე ეს კანონი არ ვრცელდებოდა, ეწერებოდენ ცენზორთან, როსკიის სახელით. ამგვარ ქალთა რიცხვი იმდენათ გამარავლდა —რომ ტიბერის დროს სენატმა გამოესცა დეკრეტი, რომლის ძალით აუკრძალა გამოჩენილ გვარის ქმრის, მამის ან დიდი ჩამომავლობის პატრონ დედაკაცს საკუთარი სხეულით ვაჭრობა (ტაციტი—ანნალი II, 58). ძველ პატრიტიანულ საზოგადოებაში, ისე როგორც მე-XVIII საუკუნის არისტოკრატიაში, წალატი ცოლის მხრით ისე გახშირდა, რომ ჩვეულებრივ მოვლენათ გადაიქცა, მას ისე უყურებდენ, რომორც ქორწინების ნაკლის შეგუებას.

ოჯახში კი მამა-კაცის შემოსავალი იმდენათ იკლო, რომ მათი ვაჟიშვილები და ქალიშვილები იძულებულნი არიან ლუკმა პურის მოსაპოვებლათ იმსახურონ კომერციულ და რკინის-გზის ადმინისტრაციულ დაწესებულებებში, ბანკებში, სამასწავლებლო ასპარეზზე, საფოსტო უწყებაში და სხვა... ხშირათ ჯვარის-წერის შემდეგ ქალი ისევ განაგრძობს ოჯახის გარეთ მუშაობას, რომ ამითა გვერდში ამოუდგეს ქმარს, რომელსაც ოჯახის ხარჯების დასაფარავად შრომის ხელფასი არ ყოფნის. ამ გვარად წვრილ-ბურჟუაზიის და აგრეთვე მუშათა კლასის ქალიშვილები და ცოლები მეტოქეობას უწევენ თავიანთ მამებს, ძმებს, და ქმრებს.

ეს ეკონომიური ანტაგონიზმი, რომლის გამოძღვანებასაც ბურჟუაზია მთელი თავისი ძალდონით ერიდებოდა, დედაკაცის მდგომარეობას საზღვრავდა მარტო ოჯახურ სფერაში, ის ვრცელდებოდა და ძლიერდებოდა კაპიტალისტურ წარმოების განვითარებასთან ერთად; ამ ანტაგონიზმმა მოიცვა ლიბერალურპროფესიათა სფერები—მედიცინა, სასამართლო, ლიტერატურა, საბუნებისმეტყველო მეცნიერება; ეს დარგები მამაკაცმა თავის მონაპოვლიათ გაიხადა და მის საზღვრებში შეჩვენას ჰფიქრობდა. მუშებმა, როგორც ყოველთვის, აქაც პირველმა დაასკვნეს დედაკაცის საზოგადოებრივ წარმოებაში მონაწილეობის მიღებით ლოლიკური შედეგი: მათ შესცვალეს ხელოსნის იდეალი, შესცვალეს იდეალი ქალის—ოჯახის პატრონისა, ახალი იდეალით, იდეალით, რომლითაც ქალს —ამხანაგს ხელს უწყობდა ეკონომიურ და პოლიტიკურ ბრძოლაში, რომ ამითი სამუშაო ქირა გაედიდებია და შრომისაგან განთავისუფლებულიყო. ბურჟუაზიას აქამდისაც ვერ შეუგნია, რომ მისი იდეალი დიდი ხანია დაძველდა, რომ მას განახლება სჭირია, რათა საზოგადოებრივ ცხოვრების თანამედროვე პირობებს შეესაბამებოდეს. მიუხედავად ამისა ჯერ ისევ XIX საუკუნის პირველ ნახევარში ბურჟუაზიული წრის დედაკაცებმა პროტესტი განაცხადეს იმ მორჩილების წინააღმდეგ, რომელსაც მათ მეოჯახობა აკუთნებდა და მით უფრო აუტანელი იყო მათთვის ეს, რადგანაც თავიანთის მზითვეით ისინი ეთანასწორობდენ ქონებრივათ თავიანთ ქმრებს: ისინი ამხედრდენ ოჯახურ მორჩილებისა და წვრილმან მოთხოვნილებათა პირობების წინააღმდეგ, რომელიც მათ მძიმე ტვირთად აწვათ და მოინდომეს აღედგინათ უკვე მოსპობილი გონებრივი და მატერიალური სიამოვნებანი, უფრო გაბედული ქალები მოითხოვდენ თავ-

ვისუფალ სიყვარულს და შეერთებას იმ სოციალისტურ სექტებთან, რომელნიც ქალთა ემანსიპაციას ქადაგებდნენ.²⁾

ფილოსოფოსნი და მორალისტები გულუბრყვილოთ ფიქრობდნენ, რომ ისინი შესძლებენ ქალთა მოძრაობის შეჩერებას ოჯახის სამღვთო ინტერესების დაპირდაპირებით. რომელსაც მათის აზრით, უკეთეს ქალი უარს განაცხადებდა მთელი თავისი არსებით დაქმდებარებოდა წვრილმან საოჯახო საქმეებს, როგორც მაგ: პერანგზე ფოლაქების დაკერება, წინდების ქსოვა და სხვა. აუცილებლათ დაღუპვა მოელოდა. დედაკაცი უნდა დაემორჩილოს ამ უმადურ და დამამცირებელ სამუშაოს, რომ მამაკაცს შეძლება მიეცეს თავისუფლათ და თვალსაჩინოთ გამოიჩინოს თავისი უმაღლესი ნიჭი. ქადაგებდნენ რა ოჯახის წესიერებაზე იგივე ბრძენი იპავ დროს, ქებათა-ქებას ასხამდნენ კაპიტალისტურ წარმოებას, რომელმაც დედაკაცი დააშორა და გამოგლიჯა თავის ოჯახის კერას, ბავშვის აკვანს,—რომ ამითი ჩაება ის ფაბრიკის კატორგულ მუშაობის ფერხულში და დაერღვია მუშის ოჯახი. ბურჟუაზიული წრის მანდილოსნები დასცინოდნენ ამ მუშაზელადამრიგებელთა სულელურ ქადაგებას; ისინი განაგრძობდნენ თავის გზით სვლას და მიაღწიეს კიდევ აღნიშნულ მიზანს. მგზავსათ ძველი რომის პატრიციანების და მე-XV საუკუნის არისტოკრატიებისა, ამ მანდილოსნებმა თავიდან მოიშორეს ოჯახზე ზრუნვა და ბავშვების კვება და გადასცეს მოსამსახურეებს, რომ ამითი მოპოვებული თავისუფალი დრო გარეგანი მორთულებისათვის და მაღაზიებისთვის შეეწირათ და მით კაპიტალისტურ ხანის საუცხოვოთ მორთულ ტიკინებათ გადაქცეულიყვნენ.

ამერიკელ პლუტოკრატ ქალიშვილებმა და მანდილოსნებმა მიაღწიეს ამგვარ უკიდურეს ემანსიპაციას; მათ თავიანთ მამებსა და ქმრებს მიანებეს მილიონების შეგროვება, და თვითონ კი ამ მილიონებს უაზროთ ფლანგავდნენ მაგრამ გარეგან მორთულ-მოკაზმულობას ვერ მოყავს სისრულეში კაპიტალის მიერ წარმოშობილ ასულთა სამოქმედო ასპარეზი ისინი ალბათ ფიქრობენ, რომ, რაკი

თავიანთ ქმრებს უღალატებენ, ამითი იზოვიან თავის შესაქცევარს, დაამტკიცებენ თავის დამოუკიდებლობას და გააუმჯობესებენ თავიანთ მდგომარეობას.

„კომუნისტური მანიფესტი“ აღნიშნავს, რომ მრავალ-რიცხვოვანი პროცესები ცოლქმრულ ერთგულების დარღვევისა და გათიშვისა აუცილებლათ მოწმობენ ბურჟუაზიის მიერ ქორწინებისადმი პატივის-ცემას, რომლის დარღვევა მოსურვეს გზა აბნეულმა სოციალისტებმა.

როდესაც წვრილი ბურჟუების ქალიშვილები და ცოლები იძულებული შეიქმნენ ოჯახის ხარჯების დასაფარავათ გამოეძებნათ სხვა სახსარი ცხოვრებისა, მიაწყდნენ მაღაზიებს, ადმინისტრაციულ დაწესებულებებს, ფოსტის დაწესებულებებს, და ლიბერალურ პროფესიებს, მაშინ ბურჟუა საგონებელში ჩავარდა და სწუხდა, რომ მის ისედაც შემცირებულ შემოსავალს ქალთა კონკურენცია ახალ განსაცდელს უშაბდებდა. „განათლებულთ“, რომელთაც თავს იდივს მამაკაცთა ინტერესების დაცვა, კეთილგონიერათ ჩასთვალეს—აღარ განემიჯნათ მორალისტთა ქადაგება, რომელმაც მდიდარ ბურჟუაზიულ წრის დედაკაცებისგან დამარცხება განიცადა და მის მაგიერ მმართეს მეცნიერებას, ისინი დაურღვეველ და უმაღლეს მეცნიერულ საბუთებით ამტკიცებდნენ, რომ დედაკაცს არ ძალუძს დაახწიოს თავი ოჯახურ ზრუნვას, რადგანაც ამითი აუცილებლათ დაარღვევს ბუნებისა და ისტორიის კანონებს: განსაკუთრებული სიამოვნებით ირწმუნებოდნენ, რომ დედაკაცი არის უმაღლესი არსება, რომელსაც არ შესწევს უნარი შეითვისოს უმაღლესი აზროვნების კულტურა და გამოიჩინოს იმდენი გულის ყური, ენერგია და სიმარჯვე, რასაც მოითხოვს ის პროფესიები, რომლითაც მეტოქეობას უწევს მამაკაცს. მისი ტვინი, რომელიც უფრო ნაკლებ ფარგლებშია მოთავსებული და უფრო ნაკლებ მძიმე და რთულია მამაკაცის ტვინთან შედარებით—„ბავშვის ტვინია“. მის ნაკლებათ განვითარებულ ძარღვებს არ ძალუძთ იერიშის მიტანა და წინააღმდეგობის გაწევა; გულ-მკერდის, წელის, ხერხემლის, თქოების, და ერთი სიტყვით, მთელი მისი ძარღვების დაწყობილება აყენებს მას კრუხის მდგომარეობაში, მთელი მისი ორგანიზმით ბუნებამ ის მამაკაცის მონათ დასახა, ისე როგორც ხამის ჩამომავლობა ებრაელთა და ქრისტიანთა ღმერთმა დასწყევლა,—სამუდამო მონებათ ყოფილიყვნენ. ისტორიაც თავგამოდებით ეთანხმებოდა

ამ ულტრა—მეცნიერულ ჭეშმარიტებას, ფილოსოფოსნი და მეცნიერნი გვარწმუნებდნენ, რომ ისტორია გვამცნევს, რომ ყველგან და ყოველთვის დედაკაცი—მამაკაცის მონა-მორჩილი,—კარჩაკეტილ ტუსადის ყოფაში იმყოფება და თუ ამგვარი იყო მისი ხვედრი წარსულში, ასეთივე უნდა იყოს მომავალშიც, ამას აღიარებდა ღრმათ-მოაზრებურჟუაზიული ფილოსოფოსი ოგიუსტ კონტი. ლომბროზომ, ცნობილმა თავის უცნაურობით უფრო უარესიც წარმოსთქვა,—ის სერიოზულათ ირწმუნებოდა, რომ საზოგადოებრივმა სტატისტიკამ დაგვიმტკიცა დედაკაცის ორგანიზმის ფიზიკური სიმდაბლე, რადგან რიცხვი ქალთა მიერ ჩადენილ დანაშაულობისა ნაკლებია მამაკაცის დანაშაულობის რიცხვზე. თუ ჩვენ რიცხვებს შევვებით ლომბროზოს შეეძლო დამატებინა, რომ შემოიღოთა რიცხვის სტატისტიკაც ამასვე გვიჩვენებს... ამგვართ—მორალმაც, ანატომიამაც, ფიზიოლოგიამაც, ისტორიამაც, საზოგადო სტატისტიკამაც ქალს საუკუნოთ შინაური მონობის უღელი მიუსაჯა.

ბ. ს.

(შემდეგა იქნება)

ქალით მოვაჭრე

(ნამდვილი ამბავი*)

გიქმაფი მარტის თვე იყო. ის იყო მომავებრემელ დიდმარხვის ექვსი კვირა გასულიყო და მეშვიდე—ვნების კვირა იწყებოდა. კარგათ არ მახსოვს თვის ოც და სამი თუ ოცდა ხუთი იყო, როდესაც საღამოს რვა ნახევარ საათზე ვორონცოვის ძველიდან ელექტრონის ტრამვაით რიყისკენ გავწიე. თუმცა დღისით კი დარი იყო, მაგრამ ძველი ანდაზისა არ იყოს: „მარტი პატარძალია, ღღეში ათჯერ მოირთვება და მოიფუშებაო,“—სწორეთ ასე გახლდათ ამ დღესაც: ხან ქარი დაჰქროლებდა. მზე ხან ღრუბლებ შორის მორცხვით გამოიყურებოდა და ხან თავის სხივებს უხვად ჰფენდა ახლად ამწვანებულ გორაკებს. ხან ცა მთლად მოიქუშებოდა და ზევიდან ცვარს აპყურებდა ნორჩ ბალახ—ბულახებს და ხან კი ისე წამოუშენდა წვიმას, რომ კაცს ეგონებოდა ეს ეს არის დარი აღარ გვეღირსებაო.

*)თუ ვინმე ექვშია, რომ ეს ამბავი სინამდვილე არ არის და ჩემი ფანტაზიის ნაყოფია და უფრო უმეტეს ბ. არნაფონელი (დროების პუბლიცისტი) კვლავ ექვით არის შეპყრობილი, შეუძლიანთ ბასინჯონ მეშვიდე პოლიციის ნაწილში, ამ ამბის შესახებ შემდგარი ოქმი. მიმინო.

**) სენ სიმონი თავის მანიფესტში 1830 წლიდან აცხადებდა, რომ მისი მოძღვრებაა: „ბოლო მოუღოს იმ სანარცხვინო ვაჭრობას და იმ აშკარა პროსტიტუციას, რომელიც ქორწინების სახელით ხშირათ ნათელს ფენს მორჩილება-ეგოიზმის, ბანათლება-სიბრყვის, სიჭაბუკე-სიბერის გასაოცარ კავშირს.

აღნიშნულ დროს ცოტა არ იყოს ციო-
და და ამ სიცივეს აორკეცებდა ჟუჟუნა
წვიმა, რომელიც ხან ჟინჯულავდა და
ხან უცებ წამოუქროლებდა.

როდესაც მივახწიე რიყის გასაჩერებელ
სადგურს, ჩემი ყურადღება მიიპყრო ვი-
ლაცა ქალის ქვითინმა, რომელიც ერთ
აჯგილას გაჩერებულიყო და, რომ ვისმეს
დაენახა იყო — ალბათ, სატრფოს თუ
ელის პაემანზე და, რადგან დაუგვიანდა,
იმიტომაც ქვითინებდა...

მაგრამ ეს შემცდარი აზრი იქნებოდა.
თვით ამ ახალგაზდა ქალიშვილის სა-
ხის გამომეტყველება ამტკიცებდა, რომ
ის რაღაცა უკუჩხვებელ სევდით იყო შეპ-
ყრობილი. მის გულ-ღვიძლს რაღაც ნა-
ღველი ქეჯნიდა და ეს ნაღველი ცრემ-
ლათ ითხვოდა მისი თვალებიდან. თავ-
ზე წამოხურული თბილი თავშალი,
„ბამბაყის“ უბრალო კაბა და დაძველე-
ბული ფეხსაცმელი ნათლად მოწმობდნენ
მის სიღარიბე სიღუბნის და, ვგონებ,
კიდევ აორკეცებდნენ მის დარდს.

არ გაუვლია სულ ორთხედ წაჰს, რომ
მის წინ გამოიქიმა მოხუცებული რუსი,
რომელსაც ტანზე ტყაბუჭი ეცვა, ხელ-
ში დიდი კეტი ეკავა და თავზე ვილაცა
ჩინოვნიკის ნაჟუქარა „კარტუზი“ ეხურა,
რაც ამტკიცებდა, რომ ის მეფხოვე უნ-
და ყოფილიყო. იქნებოდა ასე 50-55
წლი ა. გაიძვრებული სახის გამომეტყვე-
ლება, ფლიდური მიხერა-მოხერა, და მთელი
მისი მოძრაობა ნათლად ააშკარავებდნენ
მის სულის კვეთებას.

როდესაც მიუახლოვდა ქალიშვილის და
პათი თვალები ერთმანეთს შეხვდნენ,
ორივეს სახეზე კმუნვის დაღი დააჩნდათ
და უფრო კი მოხუცს ეტყობოდა აღელ-
ვება.

— გაშა! რა გატირებს? ღამ იცი, რომ
ტირლით არაფერი გავშველეთ. ხვალ
თუ ზეგ აღდგომა და ხომ შვრები არ
დავრჩებით? შენ უნდა დაემორჩილო
შენს მხედრს და აგერ პირდაპირ ნომერ-
ში ვილაცხვები ჩამოსულა ა და უნდა წა-
მომყვებ! — ცოტა არ იყოს გაიძვრული
აღერსით ეუბნებოდა მოხუცი რუსი ქა-
ლიშვილს.

— ფეოდორ! ფეოდორ!.. შემობრალე!
— ემუდარებოდა ქალიშვილი, — მაკმარე
რაც ტანჯვა და ვაება მომაყენე! ნუ
იზავ ამ ს! შეხედე შენს ღმერთს... სხვა
არა იყოს რა ცოცხა: ქრისტიანი ადამი-
ანი ხარ და ვნების კვირაში, როდესაც
მაცხოვარი სოფლისა ჯვარზეა გაკრული,
შენ ვილაცხვები გარყვნილ კაცებთან მგზავ-
ნი, რომ აღდგომა დღეს ჩემი სხეულით
ან დები პტრა სჭამო!.. ფეოდორ, ნუ იზავ
ამ ს, — ცოდვია! წამყვანესახლში... წამი-
ყვანე ღვრის გულისთვის, რომ ეს ერთი
კვირა მაინც მოვისვენო და ღმერთს
აღარ შევეცადო!

— ღმერთი!.. ღმერთი! — დარღჯით
უპასუხა მოხუცმა რუსმა, — რა დროს
ღმერთია, როდესაც ჯიბეში გახვრეტილი
ფარა არ მაგდია და სახლში პტრის ჩამ-

ცეცი არ მომეძვება?! შენ, როგორც
გითხარ ჯნდა დაემორჩილო შენს მხედრს
და ერთი რომი მანეთი მაინც აიღო, რომ
სააღდგომოთ რამე საწოვადე ჩიყ-დოთ!..

— ფეოდორ! ნუ იზავ ამას! ტირლით
ე ვდრებ — და ქალიშვილი.

— შეუძლებელია!.. წამოყვებ! — მრას-
ხანეთ შეგღვირა ფეოდორმა და ქალი-
შვილს თავშალიდან წვეა დაუწყო,

მე, ცოტა არ იყოს, სიბრაზის ცახცა-
ხმა ამიტანა და, რომ უფრო კარგათ
გამერჩია ამ ორი არსების, ერთი მეო-
რის წინააღმდეგის, პირისაზე, მიუახლოვ-
დი და მოხუცს თვალებში შევხედე, რავ-
დენი მლიქვნელობა, რავდენი გაიძვრო-
ბა, რავდენი ფლიდობა, უპატიოსნება,
უნამუსობა და არა ადამიანობა აღმო-
ვიკითხე მის თვალებში!.. ეს იყო გან-
ხორციელებული სიბოროტე, ეს იყო
ჯოჯოხეთის მამათ მთავარი ბელზებელი,
ეს იყო ღმერთი, მტარვალი, ჯალათი
და, რაც კი რამ სისაძაგლე და სიბორო-
ტე მოიპოვება ქვეყანაზე ყველა მასში
და მის თვალებში დასადგურებულიყო
და გამოიხატებოდა. სულ სხვა იყო მი-
სი მოსაუბრე ქალიშვილი! შესახედავთ
ასე 18-19 წლისა იქნებოდა, მაგრამ ეტ-
ყობოდა იმდენი ტანჯვა, იმდენი სასო-
წარკვეთილება, პირ ვარამი და უბედუ-
რება დასტეხოდა თავს, რომ მისი
თვალები ცრემლის ტბათ ქცეულიყვენ
და პირის სახეზე უილაჯობის დაღი დას-
მოდა, ხოლო მქნჯნავ ნაღველს მთლათ
დაეღარა მისი სილამაზე და ახალგაზდო-
ბა.

მოხუცმა რუსმა ამათვალ ჩამათვალე-
რა და რა დაინახა, რომ ცნობის მოყ-
ვარეობას გავეტაცნე, მომიბრუნდა და
ურცხვად გამიღიმა,

— ბატონო ჩემო! ხომ არ მოგეწო-
ნათ ეს ახალგაზდა ქალიშვილი?! ღმერთს
გეფიცებით, ჯერ თვრამეტი წლისა არც-
კია! თუ გული გერჩისთ და მოგწონთ
წაიყვანეთ ნომერში და ისიამოვნეთ!..
მერწმუნეთ, თქვენ ამ სიამოვნებას ძვი-
რათ არ დაგისვავთ, სულ ბევრი, ბევრი,
ორი-სამი მანეთი ეღირება?.

ამ სიტყვების გაგონებაზე ცეცხლივით
ავეინთე, სიბრაზის საშინელმა კანკალმა
ამიტანა. მთელი ჩემი არსება თრთოდა
და ცახცახებდა, არ ვიცოდი, როგორ
მოგვქცეულიყავ. გონება დამეზნა. აზრი
აღარ მეშორჩილებოდა და თვალებზე
ბინდი გადამეკრა. ვერ მომესასრებინა-
ვწვდნოდი მოხუც რუსს ყნურატოში
და გამომეღადრნა თუ მოითმინება გა-
მომეჩინა და ამ სამარცხვინო ვაჭრობის
მიზეზი და ამ ორ არსების ვინაობა გა-
მეგო.

ჩემი ამგვარი მდგომარეობა მოხუც
რუსს სულ სხვა გვარათ მოეჩვენა და
უფრო ურცხვათ, უფრო უკმეხათ და
უფრო პრიყვულათ გამომელაპარაკა.

— ნუღარ აყოვნებთ, ბატონო! აგერ
ლამის ცხრა საათია და უნდა დროზე
სახლში წავიდეთ! ამას მხოლოდ ღამის

თორმეტამდის შეუძლიან დარჩენა და
მერე კი, რომ ერთი თუშანიც მომცეთ
აღარ დაეტოვებ, რადგანაც იცით
ბედნიერი დღე მომავალია და სახლში
ან ავი და ან კარგი უნდა მოვითავდა-
რიგოთ! აი, აქვე პირდაპირ რომ ნომრები
იქ წაბძანდით და ამ მშვენიერებასაც იქ
მოგვევით?..

თვით მკითხველისათვის მიმინდვია,
თუ რა ჯოჯოხეთის ცეცხლი და გენია
უნდა ნთხებულიყო ჩემ გულში იმ დროს,
როდესაც ხედავ, რომ ადამიანი უენო
საქონლათ, უსულო საგნათ და გასაყიდ
ნივთათ გადაუქცევიათ და მას, როგორც
ადამიანს, საკუთარი აზრისა და გონების
მექონეს, არ კიოხავენ თანახმაა თუ არა,
რომ ეს ისე მოხდეს, როგორც სხვას,
სრულიათ უცხო, — მეორე პირსა სურს!

როდესაც ჩემი სასოწარკვეთილება და
აღელვება უაღრეს წერტილავდის აღწევ-
და და მთელი სხეული ციებცხელება
შეყრილივით მიძაგდაგებდა, ქალიშვილი
შემომამჩერდა თვალებში. მან თავისი
ცრემლიანი თვალები თავშალის წვერით
მოიწმინდა, ბოლოს პირზე ხელი ჩამოი-
სვა და თითქოს უსულო ქანდაკებაო
ძირს-მიწაზე ერთ წერტილს მიაჩერდა.

ეს წამი ჩემთვის ჯოჯოხეთის ტან-
ჯვა იყო, თვით განგებამ მარგუნა ეს
უაღრესი აღელვება. ჩემი არსება შეიპ-
ყრო ზიზღა და სიბრაღეობა, რთა და
იმავე დროს ორი ერთი მეორის წინააღ-
მდეგი აზრი მტრიალებდა თავში: საპა-
გიეროს გადახდა მოხუც! ჯოჯოხეთის
ტანჯვის მიყენება, უენო საქონელივით
გამოღადვრა, მოსპობა მისი სრულიათ
და სიბრაღური სუსტ არსებისადმი, შე-
ცოდება, ზებრალება, ხელის გაწოლება
დასახსნელათ, დახპარება ზველა ამ უკი-
დურეს წამის დროს და განთავისუფლება
მოხუცის ბრჯყალეებისაგან!...

არ ვიცი რამდენ ხანს ეომებოდა ეს
ორი აზრი ჩემს არსებაში, არ ვიცი კი-
დენ რამდენ ხანს გაგრძელდებოდა ეს
ჯოჯოხეთური წამები, რომ უცებ ისევ
იმავე მოხუცს არ გამოვევრკვიე.

— რას ფიქრობთ, ბატონო!? გნებავსთ
თუ არა?! — უფრო ურცხვთ შემეკითხა
მოხუცი რუსი.

ნერწყვა პირში გამიზრა. ენა ველარ
მომებრუნებინა და სიტყვის თქმას ვერ
ვახერხებდი. რაღაცა ყელში მომხვენო-
და და მახრჩობდა. ბოდოს როგორც
იყო გონება მოვიკრიფე, მიუზბრუნდი
ქალიშვილს, რომელიც ეხლა მე მომჩე-
რებოდა და ძლივს წამოვიღულულუდე:

— მიხხარით ღვთის გულისთვის, ვინ
არის ეს მოხუცი თქვენნი?!

— მამაა! მორცხვათ წარმოსთქვა ქ-
ლიშვილმა და თავი ძირს ჩაღუნა...

(შემდეგი იქნება)

მიმინო.

მ ე კ ი...

დილის ნიაფი გრილი, სანთი
 ჯღერით ანუეს ტურფა ევაფილებს;
 იქვე ბუღბუღი ტატზე მჯდომარე
 ტბილ ხმაზე გალობს, ღარდებს იქარებს.
 აგერ მერცხაღიტი ჭიკჭიკის შემდეგ
 ანკადა წყაროს დასწავებია;
 მტრედი მტრედს ჭკოცნის, ეტრფის, შეჭხარის
 ყველას სიტაცსლე მოსწყურებია; —
 მე კი... ცისეში გამომწყვდეული
 შორიდან გუმბერ ტურფა ბუნებს...
 გულს სუფს, რომ დასტკბეს მისი საამით
 მაგრამ ვინ მოგცემს თავისუფლებას?

ქნარი.

გ ა ზ ა ფ ხ უ ლ ი

ახმაურდენ ჩიტუნები,
 გაიფურჩქნა ნაზი ია,
 გაზაფხულის ხმები ასმის:
 „გისარდეთ მასისა!...“

გამოცოცხდა კვლავ ბუნება
 ზამთრისგან დაზარალები;
 ამწვანებულ მდელოთ შორის
 მოჩუხჩუხებს ნაკადული.

ცისა ცვარი ამაყ ვარდებს
 ეშვებო საამითა,
 და ბუღბუღი განუწყვეტელი
 ნანას უმდერს ტბილი ხმითა.

მაგრამ... რაა გაზაფხული?
 ან რას მარტებს ბუღბუღთ სტეგა?
 თუ მასწავლთ და დაზარალებთ
 არ ეღიწათ ზე ჯდგენა?!

ი. მამულაშვილი

როსკიბი ქალის წერილი *)

ღრმად პატივცემულნო ქალბატონო-
 ნო, მონაწილენო ქალთა სივხდისა!
 თქვენ ეხლა შეკრებილხართ იმიტომ,
 რომ იქონიოთ მსჯელობა საზოგადოთ
 ქალთა მდგომარეობაზე, რომელნიც შრო-
 მობენ და არ შრომობენ, რომელთაც
 აქვთ გავლენა და პატივისცემა. მა-

*) ქალთა სივხდის ერთ ერთ ინიციატორთა-
 განმა მიიღო ეს წერილი და, რადგანაც სივხდი
 უკვე დახურული იყო, — წერილიც გამოუმეღვენე-
 ბელი დარჩა. ეს წერილი დაიბეჭდება ერთ ერთ
 მახლობელ № ში „ქალთა კავშირი“ („Союз
 женщин.“) ხოლო ჩვენ ვთარბმნეთ ვახედ „ზა-
 კავკაზ იედან,“ სადაც ეს წერილი იყო გადმობე-
 ქდილი.

გრამ თქვენ სდუმხართ როსკიბ ქალთა
 საკითხის შესახებ, რადგანაც თქვენ არ
 იცნობთ მათ და არც არაფერი იცით
 მათი ცხოვრებიდან. თუმცა როსკიბი
 ქალები არ არიან ღირსი არავითარ პა-
 ტივისცემისა, მაგრამ ყოველ შემთხვევა-
 ში ისინიც გრძნობენ იმასვე და იტან-
 ჯებიან ისე, როგორც სხვა ქალები.
 ყველა მათგანი თავის ნებით არ ჩაყურ-
 ყუმალებულა ამგვარ ცხოვრების მო-
 რგეში და აღარც თავის დასახწვევი გზა
 მოედებნა. ამიტომაც მე, როსკიბი ქალი,
 მოგმართავთ თქვენ, თხოვნით, ღრმად
 პატივცემულნო სივხდის მომწვევნო, რომ
 მოისმინოთ და გაიგოთ აგრეთვე როსკი-
 ბი ქალის ამოძახილიც, რომელიც ლა-
 პარაკობს თავის დობილების მაგიერ და
 განიხილოთ აგრეთვე ჩვენი მდგომარეო-
 ბაც, რადგანაც ყოველ შემთხვევაში ხომ
 ჩვენც—ქალები ვართ და ადამიანი პირუ-
 ტყვთათვისაც კი ზრუნავს.

ძალიან მცირეა იმ ქალთა რიცხვი,
 რომელნიც თავის ნებით შედიან გარ-
 ყენილ სახლებში, უმეტეს ნაწილათ იქ
 ცვიდებიან უფრო ახალგაზრდა ქალიშვი-
 ლები. უფრო ხშირად ხდება, რომ ნამუს-
 ახილი ქალიშვილი და ბოლოს ბედის
 ანაბრათ დატოვებული, ჯერ თავის ნე-
 ბით მართავს ვაჭრობას სიყვარულით,
 რომ უფრო მეტი მოგება დარჩეს და,
 როდესაც პოლიცია გაიგებს ამას, მას
 აჩეჩებს ხელში ყვითელ ბილეთს (желтый
 билет) და ათავსებს საროსკიბოში. ამ-
 გვარი სახლები და მათი პატრონიც სხვა
 და სხვა ჯურისანი არიან. არიან იმგვარი
 ხაზინები, რომელნიც ეპყრობიან
 ქალებს მეტის-მეტათ მკაცრათ, აკმევენ
 ცუდ საქმელს და ამასთანავე სცემენ.
 და, რომ უფრო მეტი შემოსავალი დარ-
 ჩეთ ქალებისაგან, აიძულებენ 10—15
 მამაკაცი მიიღოს ერთ ღამეში. მამაკა-
 ცები უმეტეს შემთხვევაში იმისთანა
 ბრიყენი, ღოთნი და გარყვნილი არი-
 ან, რომ თვითონ ჩვენც კი გვეზიზღებიან.
 მაგრამ უფრო უარესი ის არის, რომ
 ჩვენთან შემოყავთ გადამდებ სენით ავათ-
 მყოფნი და ჩვენც ვსნეულდებით. მა-
 შინ ხაზინებს არავითარი სარგებელი
 აღარ აქვთ ქალისაგან და ქუჩაში ისტუ-
 მრებენ მას. ქუჩაში დარჩენილ ქალებმა
 აღარ იციან საით წავიდნენ, მშობლები
 ან არ ყავთ, ან არ უნდათ მათთან დაბ-
 რუბება, სამუშაოთ არაფერ ღებულობს
 და ბევრი კი, რომელიც უფრო გალო-
 თებულება და ხელიდან წასულია, სულ
 არ სურს სამუშაოზე დადგეს და არც ძალა
 შესწევს ამისთვის. და აი, ავთამყოფი ქალნი
 დაძრწიან ქუჩა-ქუჩა—სკამენ და სძინავთ

სადაც და როგორც კი შეხვდებით და
 იხილებიან აგრეთვე, როგორც მოხვედ-
 ბათ. ისინი სცხოვრობენ ძაღლებსავეთ,
 რომელნიც ქუჩაში ეხეტიალებიან და
 საზრდოს სიბინძურის ორმოში პოუ-
 ლობენ.

ბევრ მომუშავე ქალებს გონით, რომ
 ჩვენი ცხოვრება ადვილია: ნურაფერს
 ნუ გააკეთებ სტუდენტის მიღების მეტს,
 დანარჩენ დროს კი იძინე, ისირნე, სვი
 და ქამე რამდენიც გინდა, არა! ჩვენ არ
 შეგვიძლიან არც ქამა, რამდენიც გვინ-
 და და არც ტბილათ და მშვიდობიანათ
 ძილი, რადგანაც ჩვენ ვართ ქანც გამო-
 ლეულნი, ავთამყოფნი და ლოთნი! ჩვენ
 არ შეგვიძლიან არ გავლოთდეთ, რადგა-
 ნაც სხვაფერ შემუღლებელი იქნებოდა
 ამგვარ ცხოვრების ატანა, რომელსაც
 ჩვენ განვიცდით. გარდა ამისა ყველა
 მხათ არის გავაწნას სილა და დაგვი-
 ლოს წიხლით ან მუშტით.

გთხოვთ, წაიკითხოთ ჩემი წერილი,
 ნუ შეძრწუნდებით, რომ თქვენ გწერთ
 სხეულით მოვაჭრე, უკანასკნელი ქალი.
 საროსკიბო სახლები და როსკიბი ქა-
 ლები ეს თქვენი შერცხვენა არ არის,
 ეს — შერცხვენაა იმ მამაკაცებისა, რომელ-
 თათვისაც ესენი არსებობენ.

ბედნიერნო, ნამუსიანო ქალებო! იფი-
 ქრეთ ჩვენთვისაც და მასზე, თუ რით
 უნდა შეგვისუმბუქდეს ჩვენ ცხოვრება.
 იფიქრებთ მასზე, თუ როგორ უნდა მოე-
 წყოს, რომ ახალგაზრდა ქალები არ ილუ-
 პებოდნენ და შეიძლებოდეს დაღუპულე-
 ბის ხსნა. როგორ უნდა გელაბარა-
 კოთ, რომ ჩემი სიტყვები ჩასწვდეს თქვენს
 გულის საღრმეს?! პოლიცია ან ჩვენი
 ხაზინები და მამაკაცი ხომ არ იზრუ-
 ნებენ ყველა ამისათვის?!

ჯერ პირველი ის, რომ ჩვენ არ გვსურს
 დასწეულება, ამიტომაც საჭიროა, რომ
 პოლიციის ექიმი სინჯავდეს ყველა იმ
 მამაკაცებს, რომლებიც ჩვენთან მოდი-
 ან. მეორე—რომ ჩვენ შეგვეძლოს თა-
 ვი დავახწიოლ საროსკიბო სახლს, რო-
 დესაც მოგვესურება, თავის დასახწვევ სა-
 ფასის გადაუხდელოთ.

მესამე, რომ არც ხაზინებს და არც
 მამაკაცებს არ ქონდეთ ჩვენი გალახვის
 უფლება და არც გვაიძულებდნენ შევას-
 რულოთ ბუნების წინააღმდეგი მათი სურ-
 ვილი. აი, ეს არის ყველაზე უმოაგრესი.

მაგრამ უფრო უმჯობესი იქნებოდა,
 რომ სრულიად მოისპოს საროსკიბოები
 და ყვითელი ბილეთები. ამითი მხოლოდ
 ხაზინები ნახავნ ზიანს. ერთმა ყმაწვი-
 ლმა მითხრა, რომ, სულ ერთია, თუნდაც
 საროსკიბოები მოისპოს, მამაკაცები მაინც

გარყენილებას არ დაიშლიან და მაინც დასწეულდებიან, რადგანაც მაშინ არ ეცოდინებათ, თუ რომელი ქალია სალი. და რომელი სწელი. განა ესაა კი არ მისდევნებინა გარყენილებას საროსკიპო სახლების გარეთ და არ სწეულდებიან? და რომ მამაკაცი, არ გაირყვენ და არ დასწეულდენ უნდა ყოველ მამაკაცისა და დედაკაცის სახლს მიუჩინონ თითო პოლიციელი, რომ თვალყური დაიჭირონ მათზე და არ მისცენ გარყენილების უფლება?!

ნამუსიანო ქალნო! თქვენ ხედავთ მხოლოდ შემთხვევით, ქუჩაში, ვაგლე-სილ და უნაშუსო პირისახეს როსკიპისას. მაგრამ როსკიპი ქალის სული ღრმად და ღრმად არის ჩამალული! ის არ სჩანს, მაგრამ კი არსებობს! მას სძინავს, — და ხშირად არ იღვიძებს! ალბათ, მარტო მე ვარ ბედნიერი, რომ არ დამეხშო გრძნობა, და რაც მე შემემთხვა ცხოვრებაში ეს იყო — შემთხვევითი, რომელმაც არ მიმიყვანა სრულ დაღუპვამდე და დამაყენა ხსნის გზაზე. ჩემი სული აღშფოთებულია და არ შეუძლიან გაჩუმება..

„სლოგო“ *).

*) სწერილი ჩვენ ეთარგმნეთ „ზაკავაზიდან“.

განცხადებანი

საუკეთესო მინერალური წყლები
ყოველგვარ ხიდეულობისა.

მ. ე. ლალიძისა და კომპ.

გოდოფინის ბრძანებით. მანთაშევის სახლი
№ 6. „სობრანის“ ქვეშ.

ტელეფონი № 411

МЕБЛИРОВАННЫЕ НОМЕРА

„МАРСЕЛЬ“

с приличной обстановкой

Вокзальная улица, домъ Сулханова.
въ Тифлисъ.

Номера въ сутки отъ 50 к. до 2 р. 50 к.

По — мѣсячно отъ 12-ти руб. до 60 руб.

Содержатель номеровъ **С. Г. Кекелидзе**

ხიშიევის და დიასამიძის მამულში
საბურთალოსთან ახლოს

იყიდე

სამოსახლო ადგილები 25 კაპ.—1 მან.
ოთხკ. საფ. ერთი წლის გადახდის ვადით.
მსურველთ უნდა მიმართონ (Дворцо-
вая, д. дворянства № 153).

დ. წულუკიძე.

Д.З.САРАДЖЕВЪ
ТИФЛИСЪ.

КАВКАЗСКІЙ
НАТУРАЛЬНЫЙ
КОНЬЯКЪ

ხვალ, 18 მაისს

გამოვა ბირველი ნომერი ახალ სარწმუნო-
ბურულ გაზეთისა

„ნოვი ტიფლის“

რედ. გამომც. კ. პ. თუმანიშვილი

საშუალო სსწავლებელში კურს დამთავრებუ-
ლი ქართველი ქალი ეძებს გაკვეთილებს
იკითხეთ სარწმუნის სტამბაში მიმინოსთან

МЕБЛИРОВАННЫЕ НОМЕРА

„МУХРАНИ“

въ Тифлисъ.

Въ самомъ центрѣ города на Голо-
винскомъ проспектѣ, близъ дворца,
напртивъ Александровскаго сада, въ
домѣ Манташева бывш. Мухранскаго
надъ Собраніемъ.

30 ном — отъ 80 к. до 7 р. въ сутки

Вновь отпущенныхъ и съ элект. освѣщ.

ИМѢЮТСЯ ГОРЯЧІЯ и ХОЛОД. ВАННЫ

ПОМѢСЯЧНО БОЛЬШАЯ УСТУПКА.

Содержатель номеровъ **Д. С. Мачавариани.**

И. Н. ТЕРЕНТЬЕВЪ

въ Тифлисъ

Елизаветинская № 125.

Единственная фирма, что отпускаемъ
Столовое вино изъ чистаго хлѣбнаго
спирта

ПРОШУ ТРЕБОВАТЬ ВЕЗДѢ.

ი. ნ. ტერენტიევი

ტფილისში

ელისაბედის ქუჩა № 105

ეს ერთადერთი ფირმაა, რომელიც ჭეიდანს
პურის წმიდა სპირტის არაყს
გთხოვთ ყოველგვან მოთხოვნით.